

Innspillsrunde om FAIR forskningdata

Jeg svarer

på vegne av en institusjon/organisasjon

Kontaktinformasjon

Navn på institusjon/organisasjon

UiT Norges arktiske universitet

Navn på lavere enhet/forskergruppe (hvis relevant)

Ikke besvart

Navn på personen som svarer

tanja.larssen@uit.no

E-post til kontaktperson

tanja.larssen@uit.no

Hvis du svarer på vegne av en enhet/forskergruppe eller som enkeltperson: Hvilke(t) fagområde jobber du innen?

Det er mulig å krysse av for flere.

Ikke besvart

Om du har oppgitt "Annet", vær vennlig å spesifisere

Ikke besvart

Publisere og presentere innspill

I utgangspunktet har vi ønske om å publisere alle innspill på egen nettside. For enkeltpersoner er det mulig å be om at dette ikke skjer. Ønsker du at ditt innspill skal publiseres?

Ja

Presentasjon på innspillsseminar

Er du interessert i å presentere innspillet i et kort (digitalt) innlegg på innspillsseminaret 19. januar? (3-5 min avhengig av hvor mange som melder seg.)

Nei

Nedenfor er en liste med noen av de spørsmålene vi gjerne vil ha innspill på. Dette er ment som ideer til dere som leser. Dere står fritt til å kommentere både dette og andre sider ved rapporten.

Mangler det viktige elementer i beskrivelsen av dagens tjenester?

Mangler det viktige elementer i beskrivelsen av manglene i dagens tjenester og behovene for å forbedre disse?

Er det andre problemstillinger eller anbefalinger som burde vært løftet?

Er det problemstillinger eller anbefalinger som burde vært fjernet?

Har du/dere forslag til case som burde være med for å belyse problemstillinger knyttet til forskningsdata på en god måte?

Har du/dere forslag til case på miljøer som har gjort litt i retning FAIR, som ikke er super-eksperter,

men som kan være gode forbilder for de som ønsker å komme i gang?

Dere kan gi innspill enten ved å fylle ut i feltene nedenfor, ved å legge ved en fil med kommentarer i (f.eks. Pdf-fil med kommentarer eller Word-fil med «spor endring») eller som en kombinasjon. Har du spørsmål til utfyllingen, send e-post til kristin.braenden@agendakaupang.no

Legg eventuelt ved fil her:

Har du behov for å legge ved flere filer, kan disse sendes på e-post til kristin.braenden@agendakaupang.no

Rapport Felles infrastruktur og tjenester for FAIR forskningsdata_kommentert endelig.docx
(1358183 bytes)

Kommentarer til rapporten som helhet (ikke spesifikt til ett kapittel)

UiT Norges arktiske universitet takker for muligheten til å lese og gi tilbakemeldinger på utkast til rapport Felles infrastruktur og tjenester for FAIR forskningsdata. Vi har valgt å benytte oss av muligheten til å gi tilbakemelding både som svar på dette skjemaet og som kommentarer i rapporten.

Vi har forståelse for at dette dokumentet er en foreløpig versjon. Innledningsvis vil vi likevel påpeke at det i opplisting av diverse eksisterende tjenester er behov for en gjennomgang av hvordan en har skrevet ut navn på tjenestene, samt beskrivelser av disse. Se eks. våre kommentarer i vedlagt dokument under kap. 3.2.1. og 3.2.2

Vi savner generelt at forskningsetikk inngår i diskusjoner om deling og gjenbruk av data. Dette kunne f.eks. diskuteres i sammenheng med kulturendring. Vi mener også at CARE prinsippene burde vært nevnt i denne sammenheng. Hovedfokus i rapporten virker å være på personsensitive data (særlige kategorier). Man bør i rapporten definere hva man mener med sensitive data.

Vi ser behov for nasjonale rammeverk, retningslinjer og veiledere for håndtering, lagring og deling av også andre typer sensitive data. Vi mener det kan være behov for en nasjonal utredning av muligheter og begrensninger for ulike former for sensitive data, tilsvarende utredning utført i Datalisensutvalget.

CARE-prinsippene burde vært omtalt i rapporten.

Se også vedlagt dokument for innspill og rettelser.

Kommentarer til kapittel 2 – Innledning

2.3.3:

Her bør det inn et avsnitt om hvor representativt dette tallgrunnlaget er. Hvor godt representerte er institusjonene og de ulike datatypene (eks. persondata vs. andre data)?

2.5:

Definisjoner: Savner definisjoner av sensitive data. Den bør også omfatte andre typer sensitive data som f.eks. sensitive miljødata, sikkerhetsstrategiske data og data om marginaliserte folkegrupper

(som ikke nødvendigvis er personsensitive data).

Publisering av data: Her kan det se ut som om publisering av data tilsvarer deling av data. Vi ser behovet for presisering her, da dette kan bli noe upresist siden publisering kan sies å være en rettslig plikt jmf.:

Uhl § 1-5 (6) Universiteter og høyskoler skal sørge for åpenhet om resultater fra forskning eller faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid. Den som er ansatt i stilling som nevnt i femte ledd har rett til å offentliggjøre sine resultater og skal sørge for at slik offentliggjøring skjer. Det relevante forskningsgrunnlaget skal stilles til rådighet i overensstemmelse med god skikk på vedkommende fagområde. Styret kan samtykke til utsatt offentliggjøring når legitime hensyn tilsier det. Det kan ikke avtales eller fastsettes varige begrensninger i retten til å offentliggjøre resultater utover det som følger av lov eller i medhold av lov.

Kommentarer til kapittel 3 – Hvilke tjenester og verktøy brukes i dag?

Se også vedlagt dokument.

3.3 Forslag til CASE (boks) under Eksempler på fagspesifikke tjenester for lagring av data under pågående prosjekt:

Elektronisk labnotatbok ved UiT.

UiT har i 2021 inngått en langsiktig avtale med en tjenestetilbyder om å tilby en elektronisk labnotatbok (ELN) til de forskerne som har behov for det. Bruk av ELN skal sørge for sikkerheten og tilgjengeligheten av UiTs informasjonsverdier. Valget av tilbyder falt på RSpace Enterprise fordi selskapet har fokus på interoperabilitet og tilbyr en generisk og fleksibel tjeneste som kan tilpasses mange typer eksperimentelt arbeid og datahåndtering. RSpace har integrert en rekke elektroniske tjenester som gir utvidet funksjonalitet og forenkler arbeidsflyten. Blant disse er arkivplattformer som Dataverse og Figshare og datahåndteringsplanverktøy som DMPTool og DMPOnline. Tjenesten har også nylig lansert et eget labinventar-system (LIMS) som vil kunne brukes til å forvalte prøver og forbruksmateriell.

Kommentarer til kapittel 4 – Hva mangler?

4.1:

Verktøy og tjenester: Vi mener en grunntjeneste som mangler nasjonalt er en (nasjonal) skytjeneste som legger til rette for lagring og deling av forskningsdata på tvers av institusjoner, og også med internasjonale partnere. En slik skytjeneste bør tilby objektlagring og gode backup-løsninger, slik at det er mulig;

- å kjøre arkivplattformer (eks. DataverseNO, NIRD, NSD)

- å flytte/endre status på data/filer fra aktiv til arkivert fase.

Sammenhengende tjenester og verktøy: Angående ønske om tjenester som dekker tilnærmet alle faser innen datahåndtering, vil vi påpeke at internasjonalt har en gått bort fra slike

"mastadontløsninger", og satser heller på samhandling mellom tjenester gjennom API-er.

Tjenester for lagring og arkivering av sensitive data

Vi savner presisering av ulike typer sensitive data sett i forhold til ulike eksisterende lagrings- og delingstjenester. Hva dekker egentlig dagens tjenester (som NSD og TSD) av ulike typer sensitive

data? Hva med data som ikke faller inn under personsensitive data/særlige kategorier, men som likevel kan defineres som sensitive (jf. eks. CARE-prinsippene)? Eksempelvis kunne avsnitt om manglende tjenester for sensitive forskningsdata redegjort for i hvilken grad NSD kan brukes til slike data.

4.3:

Her kunne også andre typer potensielt sensitive data nevnes, som miljødata og data om (marginaliserte) folkegrupper, samt patenterbare data.

4.4:

Det bør være eget underavsnitt om etisk forsvarlig behandling av forskningsdata sett opp mot CARE-prinsippene og forskningsetiske retningslinjer.

4.6:

Behov for informasjon og kompetanse: Når det gjelder behov for kompetanseheving – blant annet innen juridiske spørsmål er det viktig å være presis på hvilken juridisk kompetanse det er behov for, hvilke problemstillinger en mener en mangler, eller ser behov for, juridisk kompetanse på.

I den forbindelse kan vi peke på at vi ser behov for opplæring innen, samt nasjonale retningslinjer og veiledere på, juridiske spørsmål. Det er eksempelvis behov for nasjonale retningslinjer for deling og klassifisering (spesielt mellom rødt og sort) av ulike typer data hvor GDPR tolkes i kontekst av det øvrige norske lovverket (f.eks arkivlova). Vi mener kompetanse på dette mangler ved institusjonene, og viser igjen til behov for en nasjonal utredning på temaet.

Kommentarer til kapittel 5 – Diskusjon

Ikke besvart

Kommentarer til kapittel 6 – Anbefalinger

6.1:

I innledningen til underkapittelet vises det til det positive ved at fagspesifikke internasjonale tjenester ofte er forankret i internasjonalt samarbeid. Etter vårt syn vil det samme være gjeldende også for generiske tjenester. Derfor er eks. DataverseNO basert på en programvare som blir utviklet og forvaltet av et stort internasjonalt nettverk av programmerere og eksperter på FAIR håndtering av forskningsdata. En slik internasjonal forankring gir, slik vi ser det, mer bærekraftige tjenester enn en rent nasjonal (= lokal) tilnærming.

6.2:

Generelle anbefalinger for videreutvikling av tjenester og verktøy for håndtering av forskningsdata: I rapporten står det: "Finansierere bør unngå å gi støtte til etablering av helt nye infrastrukturer der det allerede finnes eksisterende infrastrukturer som kan brukes."

Vi er enige i dette, men mener at flere av kulepunktene under anbefalingene da har feil prioritering når det er foreslått nyetablering fremfor videreutvikling. I tillegg bør det tas med en egen anbefaling om at (videre)utvikling av nasjonale tjenester helst bør skje i internasjonalt samarbeid.

Prioritering i anbefalingene bør da være 1. videreutvikling; 2 nyetablering.

Alternativet som fremstilles i rapporten, «hvis du ikke har et annet sted som egner seg» finnes ikke.

Det vil være mer formålstjenlig å arkivere slike data i et nasjonalt arkiv av typen DataverseNO eller NSD, eller selv et arkiv av typen Zenodo. UiT er skeptiske til planene om datalagring i NVA: Vi anser

det som lite hensiktsmessig å bruke midler på å utvikle, videreutvikle og drifte datafunksjonalitet i NVA all den tid disse funksjonalitetene er mye bedre ivaretatt av andre aktører, som heller kan knyttes opp mot NVA.

6.3 Kompetanse

Her kan det inngå et punkt om at det bør lages gode, praktiske retningslinjer og maler for juridiske aspekt ved deling av ulike datatyper. (se også kommentarer kap. 4)